

יצחק מרדכי הכהן רובין הר נוף ירושלים תובב"א

בס"ד ערש"ק פרשת אמור תש"פ

באיזו דרגת חולי יש לברך ברכת הגומל בחולה קורונה שנתרפא

שאדם היה במצב של סכנה ונעשה לו נס, ומתי נחשב הדבר שלא היה בתוך הסכנה אלא קרוב לה, דלו יצויר אדם העומד על המדרכה ולפתע מכונית סטתה מדרכה וכמעט פגעה בו, האם נימא שצריך לברך הגומל כיון שניצל מסכנה, או דנימא דלא היה בתוך הסכנה כלל אלא עמד ליד הסכנה והסכנה לא הגיעה אליו כלל. וכן בגוונא של תאונת דרכים שמכונית פגעה בחברתה באופן קל ולא נגרם נזק לנוסעים, האם עצם המצב של התאונה נחשב שהיו בסכנה, או שמא כיון שהפגיעה היתה באופן קל לא נחשב הדבר שהיו בסכנה כלל. ומצינו בזה דעות שונות בין גדולי ההוראה זצ"ל, ושורש הנידון הוא ממתי נחשב שהאדם היה בתוך הסכנה וניצל ממנה, ומתי נחשב שהיה רק ליד הסכנה אך עדיין הסכנה לא הגיע אליו. וכאמור לעיל אות א' מצינו בדברי הפוסקים שדנו בחולה ממתי נחשב הוא למסוכן, ויש להאריך טובא בכל הנידונים הנ"ל.

ה. ואם באנו לדמות בזה מילתא למילתא, יש לומר לגבי חולי ה"קורונה" שדרגת חולי קלה אינה מוגדרת כסכנה, ואף בדרגה גבוהה יותר, וכגון שישכב על מטתו תקופה עם חום גבוה, י"ל דהרי זה כמי שהיה בסמוך לסכנה [אף שהחולי כבר נמצא בתוך גופו, ואין תרופה לחולי זה, מ"מ חזין שגופו התגבר על החולי עוד לפני שהפך למסוכן]. ויתכן לומר שאין לדון את החולה כמסוכן, אלא רק משלב מתקדם יותר שבו לדעת הרופאים החולה כבר נמצא במצב שממנו עלול הוא להתדרדר ולהגיע למצב שבו הוא יהיה מסוכן ממש, וכגון שלדעת הרופאים החולה הוא במצב שמחייב אותו להיות מאושפז בבית החולים, וצריכים לתת לו תרופות ולחברו למכשיר חמצן, דמאז י"ל דהחולה נמצא בתוך הסכנה וניצל ממנה [והנה פעמים שבהגדרת הרופאים מצב זה שבו החולה מחובר למכשיר החמצן ומקבל התרופות עדיין אינו מצב שמוגדר אצלם כסכנה ממש, ורק מצב שבו החולה מורדם ומונשם אז הוא בסכנה, מ"מ נראה שלגבי ברכת הגומל דיינינן מצב זה כסכנה].

ו. העולה מכל הנ"ל - קשה לתת בדברים אלו קיצבה ברורה והדבר עלול להשתנות מחולה לחולה, מ"מ נראה שמי שחלה בחולי הקורונה ולא הוצרך להתאשפז בבית חולים אינו מברך ברכת הגומל כיון שעדיין לא היה בתוך הסכנה, אולם מי שהגיע לשערי בית החולים וגם קיבל טיפול תרופתי וחובר למכשיר חמצן ונתרפא, יברך ברכת הגומל בשם ומלכות [ועיין משנ"ב ס"ק כ"ח הנ"ל]. ומי שהגיע לבית חולים והיה צריך לעזרה בנשימה ולצורך כך הוצרך להיות מחובר למכשיר חמצן בלבד [כלי טיפול תרופתי], יש לעיין אם נחשב שהגיע למצב של סכנה, שהרי כבר לא יכל לנשום כהרגלו, או שרק היה במצב שממנו הוא עלול להגיע לסכנה, וגם בזה אפשר שגם הוא יכול לסמוך על דברי הפוסקים המובאים במשנ"ב ס"ק כ"ח הנ"ל, ולברך, וצ"ע.

א. איתא בגמ' ברכות דף נ"ד ע"ב [וכן נפסק בשו"ע סי' רי"ט], ארבעה צריכין להודות, והיינו לברך ברכת הגומל, יורדי הים הולכי מדברות ומי שהיה חולה ונתרפא ומי שהיה חבוש בבית האסורים ויצא. הצד השווה בכל החייבים בברכת הגומל הוא שהיו בסכנה וניצלו ממנה, והנה ישנם דברים שהגדרת הסכנה בהם ברורה לכל וכגון יורדי הים והולכי מדברות, דכו"ע לא פליגי שמקומות אלו הם מקומות של סכנה, ומצינו שנחלקו הראשונים מה הדין בשאר דרכים כגון החולך מעיר לעיר, וכן נחלקו הראשונים להלכה מאיזו דרגת חולי נחשב הוא בגדר מסוכן לענין ברכת הגומל, ודעת השו"ע שכל שעלה למטה וירד מברך הגומל, ואילו דעת הרמ"א דבאשכנז מברכים רק בחולי שיש בו סכנה מברכים. ועיין במשנ"ב שם ס"ק כ"ח בשם האחרונים שקצת נוהגים כדעת השו"ע עיי"ש בפרטי הדינים. ולא נתבאר להדיא מה נחשב לסכנה בכל חולי וחולי, והפוסקים דנו לדמות לדיני חולה מסוכן שמחללים עליו את השבת כפי המבואר בס' ש"ח. ועיין בבה"ל ד"ה כגון, שהביא נידון לגבי חולה שסובל מחום גבוה מאימתי נחשב לחולה מסוכן. וכידוע שהרבה מציאויות בענייני חולי ורפואה השתנו בדור האחרון, ודברים שהיו נחשבים כסכנה בעבר, כהיום אינה נחשבת לסכנה לברך עליה הגומל, וכגון רוב החולים בדלקת ראות וכדומה.

ב. ויש לעיין איך לנהוג למעשה בענין מי שחלה בחולי הקורונה ונרפא, דאף שלעת עתה אין רפואה לחולי זה כלל, מ"מ עיינו הראות שקבעה חכמתו יתברך, שחולי זה משפיע על מי שנדבק בו בדרגות שונות, ואצל רובא דרובא הוא ממש חולי קל, ויש שסובלים מחום גבוה למשך תקופה ממושכת, ויש המרגישים חולשה עצומה, ויש שמרגישים קושי בנשימה ויש מהם הנצרכים להגיע לבתי חולים, וגם בהם יש הנצרכים למכשיר חמצן שמסייע להם בנשימה, ויש הנצרכים לתרופות, ויש שהוצרכו להיות מורדמים ומונשמים.

ג. ושורש הנידון הוא ממתי נחשב החולה כמי שהיה במצב של סכנה, שהרי דרכו של חולי זה שבתחילה כל החולים הם כמעט באותו מצב, אלא שיש מהם שהגוף מתגבר על החולי, ויש כאלו שמדרדרים עד שמגיעים למצב של סכנה, ויש מהם שבתחילה הגוף מתגבר על החולי ושוב חוזר חלילה שהחולי מצליח לגבור על הגוף ואז מתחילה הדרדרות שעלולה להגיע למצב שבו החולה מסוכן מאוד. והרי זה פשוט דאין לומר שכל מי שנדבק ונמצא חיובי בבדיקה יחשב בכלל מי שהיה בסכנה.

ד. והנה בנידון זה של ברכת הגומל כתב המשנ"ב סי' רי"ט ס"ק ל"ב דנקמינן לדינא שלא דוקא אותם ארבעה המוזכרים בגמרא חייבים להודות, אלא כל מי שהיה במצב של סכנה וניצל ממנה חייב לברך הגומל, ולגבי אותם אלו מצינו שהפוסקים דנו מאימתי נחשב